

DYSCYPLINA (31) *sb f*

disci- (22), dyscy- (6), discy- (2), discj- (1).

sg *N* dyscyplina (13). \diamond *G* dyscypliny (9). \diamond *A* dyscyplinę (5). \diamond *L* dyscyplinie (1). \diamond *pl A* dyscypliny (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XIX w.

1. *Karność, rygor; niepuszczanie płazem, karanie; ustalony porządek, podporządkowanie się przepisom* [*disciplina – karanie Mymer*¹ 9, *Mymer*² 8v; – *karność, karanie, składność BartBydg; nauka..., wychowanie, ćwiczenie, dobry przykład a dobre zachowanie, obyczaje dobre Mącz 90b; – nauka, ćwiczenie Calep; karanie, kaźń; karność, kara – disciplina Cn*] (24) : *WujJud* L18v, 156v [2 r.]; *BudNT* b7v; *GórnRozm* M [2 r.]; Gdyż też Itarzy ludzie *Duellum* za część diŕcipliny poczytáli. *SarnStat* 439, 305.

dyscyplina na kogo (1): Diŕcipliná ná przeltępcé. *SarnStat* 81.

Zwrot: »dyscypliny przystrzegać« (1): Niemieyćiefz tedy za złe Prełatom náŕzym/ ze Diŕcipliny od Apoŕtołow y Itarŕzych fwoich koŕciołowi podáney przyŕtrzegáią *WujJud* 156v.

Wyrażenia: »wyjęty od dyscypliny« (2): tedy y Woiewodowie nie fá wyięći od diŕcipliny. *SarnStat* 305.

»dyscyplina zborowa, kościelna« (4 : 2): *WujJudConf* 156v; Dla czego Páweł Apoŕtoł/ gdy miał dyŕcyplinę zborowá exequowác/ [..] fię wŕzytkiemu zborowi/ w imię páńkie zgromádzić kazał, *NiemObr* 39, 38, 39; *Diŕciplina* koŕcielna *SarnStat* 1307, 166.

»dyscyplina żołnierska« (1): O kárności w woýfcze. Opátruiąc porządek y diŕciplinę żołniérŕką/ wáruiemy y poŕtánawiamy *SarnStat* 434.

Szeregi: »dyscyplina albo (i) karność« [*szyk 3 : 1*] (4): *WujJudConf* 156v; A iŕze żadné práwá przez diŕcipliny álbo kárności nie fá mocné *SarnStat* 305, 224; Zginęłá w tym kroleŕtwie kárność y *diŕcipliná*. *SkarKazSej* 659a.

»dyscyplina i porządek« [*szyk 1: 1*] (2): nápráwuiąc diŕcyplinę y porządki oŕłábionych obyczáiw y życia zakonnego/ wielką pracą podiał [*Antoniusz*]. *SkarŻyw* 411; *SarnStat* 434.

W przen (1) :

Wyrażenie: »dyscyplina kapice« (1): ábo wezmiecie [*bracia*] na fię tę diŕciplinę kápice y pokuty mniŕskiej; abo z Kánonii y wrzędow koŕcielnych dziś wŕtápćie. *SkarŻyw* 510.

a. *Osoba dramatu* (2) : Ofoby rozmawiáiące w tey Komediey. [...] Kárność/ diŕcipliná. *BielKom* n1b 8, D4v.

2. *Bicie, biczowanie, biczowanie się w celu umartwienia się, pokuty; disciplina, verberatio sui ipsius voluntaria Cn* (5) : (*marg*) Diŕcipliny wniemocy proŕił. (–) (...) proŕił dla Bogá ŕeby był diŕcyplinowan/ to ieŕt rozgámi bit. *SkarŻyw* 293.

Zwrot: »dyscypliny czynić« (3): powrołkámi częłte diŕcypliny czynił *SkarŻyw* 411; Dyŕcypliny to ieŕt biczowánia czyniá [*ŕwięta Małgorzata*] z innymi poŕpołu: ále gdy drugie odefzły/ fáiná dłuŕzey na nich trwálá. *SkarŻyw* 160, 545.

Szereg: »biczowanie abo (to jest) dyscypliny« [*szyk 1 : 1*] (2): Biczowánie ábo dyŕcypliny w proceŕfýách ludzie za niego czynić poczęli *SkarŻyw* 545, 160.

3. *Pletnia, bicz, różga* (oba cytaty niezupełnie jednoznaczne i można je ewentualnie interpretować jako należące do znaczenia 2. lub nawet 1.); *flagellum* (ex *loris, funiculis, pilis equinis*), *flagrum, verber*
Cn (2) : (*did*) *Kárność z miotełką* (-) *Słyszę tu mówiąc prześpiecznie/ [...] Młodość płochą á niekárną/ Niewłtydliwą w mowie mární/ [...] Weźmiesz miotłą wżetecznicę/ Wywroćiwży cie ná nice/ Trzebać młodym díscipliny/ Nie przepużczżać żadney *BielKom* E3; [*Karność mówi do Młodości*] *Będzyeż po tym dzyękowała/ Ześ dísciplinę poznála. *BielKom* E4.**

Synonimy: 1. *karanie, karność, nauka, wychowanie*; 2. *bicie, biczowanie, chlustanie, chłosta, chostanie, cięga, raz.*

WK, BC